

SNIŽOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH NEROVNOSTÍ-PODPORA ZDRAVÍ VE VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

**PROJEKT PODPORY ZDRAVÍ
V RÁMCI DOTAČNÍHO PROGRAMU MZ ČR
NÁRODNÍ PROGRAM ZDRAVÍ – PROJEKTY PODPORY ZDRAVÍ**

OBSAH

Cíle projektu.....	1
Cílová skupina.....	2
Přehled aktivit projektu v roce 2015	3
Počet účastníků a realizací 2015.....	4
Zdravotně výchovný materiál vydaný v rámci projektu	6
Přehled aktivit projektu v roce 2016	7
Kontakt a informace.....	9

Cíle projektu

Cílem projektu, který realizuje od září 2015 Státní zdravotní ústav - Centrum podpory veřejného zdraví v rámci dotačního programu MZ ČR národní program zdraví- projekty podpory zdraví, je **podpora zdraví v sociálně vyloučených lokalitách**, kde se koncentrují sociálně slabí obyvatelé, a převažuje romská menšina. Studie uvádějí, že zdravotní stav Romů, kteří žijí v sociálně vyloučených lokalitách je horší než u většinové společnosti. Předpokládá se, že je to způsobeno nezdravým životním stylem. Snahou projektu je podpořit motivaci cílové skupiny:

- ke zlepšení péče o vlastní zdraví a zdraví své rodiny
- k aktivnímu a zodpovědnému přístupu ke zdraví.

Projekt je celorepublikový a realizují je všechny dislokovaná pracoviště SZÚ se sídlem v Praze, Liberci, Plzni, Jihlavě, Brně a Karvině.

Dílčí cíle 1. etapy (2015)

- zlepšit stravovací návyky cílové skupiny (zvýšení příjmu ovoce a zeleniny, omezení konzumace slazených nápojů a sladkostí, zvýšení příjmu vlákniny, snížení příjmu soli)
- zlepšit zubní hygienu, zejména u dětí z MŠ a prvního stupně ZŠ
- prevence kouření a závislostí
- prevence infekčních onemocnění
- prevence sexuálně přenosných onemocnění a reprodukční zdraví
- prevence úrazů

Dílčí cíle 2. etapy (2016)

- zvýšit pohybovou aktivitu dětí a mládeže v sociálně vyloučených lokalitách
- zlepšit stravovací návyky cílové skupiny
- zlepšit zubní hygienu, zejména u dětí z MŠ a prvního stupně ZŠ
- prevence kouření a závislostí
- prevence infekčních onemocnění
- prevence sexuálně přenosných onemocnění a reprodukční zdraví
- prevence úrazů
- síťování klíčových partnerů (*školy, neziskové organizace, sociální pracovníci a další*)

Projekt nabízí školám (včetně speciálních) a neziskovým organizacím, které poskytují sociální služby (nizkoprahové zařízení) v sociálně vyloučených lokalitách praxí ověřené a úspěšné programy prevence, které SZÚ realizuje pro běžnou populaci a nové aktivity, které je vhodně doplní.

Projekt je v souladu s aktivitami Zdraví 2020 – snižování nerovností v oblastí zdraví.

Cílová skupina

Vyloučené lokality jsou místa kde žijí převážně chudí lidé a převažuje romské obyvatelstvo. Jsou charakterizované špatnými podmínkami životního a sociálního prostředí, nízkou ekonomickou úrovní, vysokou nezaměstnaností a nízkou vzdělaností. Všechny tyto okolnosti předurčují obyvatele těchto oblastí, kterých je odhadem 100 000, k izolaci a vyloučenosti, nemožnosti účastnit se věcí veřejných a nedostatečně či málo ovlivňovat svůj život v přítomnosti i budoucnosti.

Podle analýzy spolčenosti GAC z roku 2015 lze předpokládat, že počet lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách se pohybuje mezi 95 000 až 115 000. Celkem bylo v 297 městech a obcích identifikováno 606 sociálně vyloučených lokalit a přibližně 700 ubytoven.

Celkový počet lokalit se v porovnání s rokem 2006 téměř zdvojnásobil (z 310 na 606). Počet lokalit vzrostl ve všech krajích, v Karlovarském a Moravskoslezském kraji ale více než trojnásobně.

Přehled aktivit projektu v roce 2015

Prvním krokem realizace bylo oslovení místních organizací poskytující obyvatelům vyloučených oblastí sociální, právní a další pomoc a služby, a základních, speciálních a mateřských škol ve vyloučených lokalitách. Jejich prostřednictvím nebo s jejich podporou jsme v malých týmech s programy dle tématu zvoleném po konzultaci s těmito pracovníky a na základě jejich odhadu, co by mohlo být nejprospěšnější pro zdraví a zároveň dobře proveditelné a efektivní pro jejich klientelu, jezdili přímo do vyloučených oblastí - do nízkoprahových klubů, ubytoven a školských zařízení.

První akcí po schválení projektu MZ jsme k začátku školního roku zorganizovali akci „S Jablíčkem do školy“. Do 17 škol ve vyloučených lokalitách, jejichž ředitelé projeví zájem, jsme rozeslali svačkové boxy a edukační materiály pořízené před začátkem projektu. Hlavním tématem této mini kampaně byla zdravá výživa a pohybová aktivita. Tyto materiály nebyly pouze zasílány poštou, ale distribuovány do 1. tříd prostřednictvím všech dislokovaných pracovišť (kraj Jihomoravský, Vysočina, Moravskoslezský, Liberecký, Praha, Středočeský a Plzeňský).

Koncem roku jsme pak vyhlásili pro žáky těchto škol i pro další zařízení, kde jsme prováděli intervenční programy, výtvarnou soutěž na téma „ Připrav, namaluj nebo vyfoť svou zdravou svačinku.“

Během plnění projektu se nám podařilo prohloubit spolupráci se společností Člověk v tísni, která má pobočky a zařízení ve vyloučených oblastech, s organizací Vzájemné soužití se sídlem v Ostravě a dalšími nevládními organizace v místech působení všech dislokovaných pracovišť. Navázali jsme též spolupráci na vládní úrovni s Agenturou pro sociální začleňování během přípravy její strategie boje proti sociálnímu vyloučení v oblasti zdraví a především podpory zdraví.

Během projektu jsme znovu vydali dříve připravené tištěné materiály a připravili 3 nové publikace. Všechny jejich návrhy byli konzultováni se zástupci cílové skupiny a především s odborníky, kteří s ní pracují (z organizacemi Člověk v tísni a Drom, který realizuje projekt zdravotně-sociálních pomocníků). Všechny materiály slouží jako zdroj informací pro terénní pracovníky, kteří je nebudou obyvatelům vyloučených oblastí pouze rozdávat, ale vysvětlovat a pracovat s nimi tak, aby z nich měli co největší prospěch na cestě k zlepšení jejich zdravého životního stylu a následně i zdravotního stavu.

Počet účastníků a realizací -2015

Časový harmonogram projektu v **první etapě r. 2015, která trvala od září do prosince 2015, celkem 4 měsíce byl splněn:** každý z plánovaných programů a tedy oblastí zdravého životního stylu byl realizován. Každé dislokované pracoviště kontaktovala minimálně jednu partnerskou organizaci ve vyloučených lokalitách ve svých oblastech působnosti. Všechna pracoviště přispěla k distribuci edukačních pomůcek a materiálů.

Celkem počet intervenovaných osob září-prosinec 2015

Celkem intervenovaných osob:	352	
Praha	134 dětí	3 x Jablíčko, 1x zubní hygiena, 1x Jak se nestat závislákem, 1x Hrou proti AIDS, 1x prevence infekčních onemocnění 2x ZŠ Most Chánov, 1x Kladno Člověk v tísni, 1x Ústní
Liberec	85 dětí	2x ZŠ speciální - prevence úrazů
Plzeň	38 dětí	2x úrazy, 1x zubní hygiena
Jihlava	20 dětí	2x Jablíčko
Brno	22 dětí	2x Zdravý zoubek
Karviná	14 dětí a 39 dospělých	1x ZŠ, 3x besedy pro rodiče s dětmi

Dalších odhadem **500 ks materiálů, pomůcek a motivačních odměn** bylo distribuováno během intervenčních akcí.

Počet distribuovaných edukačních materiálů v jednotlivých krajích a v národním měřítku:

PPZ – SNIŽOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH NEROVNOSTÍ

S Jablíčkem do školy - program	Škola	Počet svačin.boxů
ZŠ Janov	Přátelství 16, Litvínov 43401 Most	60
ZŠ Kladno Pařížská	Pařížská 16, Kladno 27201	31
ZŠ Chánov	Zlatnická 186, Most 43401	40
ZŠ Křesťnanská	Jihlava	20
ZŠ Jungmanova	Jihlava	10
Základní škola - Církevní ZŠ a MŠ Přemysla Pittra	Jungmannova 3, Ostrava	57
ZŠ Gebarerova	Gebauerova 819/8, Ostrava - Přívoz, 702 00	64
ZŠ Ibsenova	Ibsenova, Ostrava	26
ZŠ tř. Družby	tř. Družby 1383, Karviná 73506	75
ZŠ Jarní	Jarní 400, Orlová	30
ZŠ Jarošova	Jarošova 33, Havířov 7301	35
ZŠ Školní nám.	Školní nám. 100, 40001 Ústí nad Labem	65
ZŠ Hluboká	Hluboká 150, 40331 Ústí nad Labem 74	74
ZŠ Jasiokova	Kap. Jasioka 57, 73564 Havířova	30
ZŠ Křenová	Křenová 602 00 Brno	60
ZŠ Vydmucho	Vydmucho 73301 Karviná	30
ZŠ Petřvald	Školní 73541 Petřvald	35
	celkem	742

Zdravotně výchovný materiál vydaný v rámci projektu

V rámci projektu bylo vytvořeno několik nových zdravotně výchovných materiálů přizpůsobených cílové skupině. Tyto materiály jsou distribuovány v sociálně vyloučených lokalitách prostřednictvím spolupráce s místními orgány státní správy a samosprávami, neziskovými organizacemi a školami. **Pro distribuci kontaktujte viz. kapitola kontakty.**

Energie v rovnováze, leták, reedice

Náklad: 16 000 ks cílová skupina: děti, dospělí

Můj den s Jablíčkem, omalovánky pro děti

Náklad: 6000 ks cílová skupina: děti

SEXESO, kartičky pro hru Hrou proti AIDS, reedice

Náklad: 600 ks cílová skupina: děti a mladiství

Pexeso - kartičky zdravá svačina, reedice

Náklad: 140 ks cílová skupina: děti

Zdravá rodina, brožura

Náklad: 6000 ks cílová skupina: dospělí

Život je sladký i bez cukru, leták, reedice

Náklad: 16000 ks cílová skupina: dospělí

Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách

Náklad: 1000 ks cílová skupina: odborná veřejnost

Přehled aktivit projektu v roce 2016

1. Intervence: realizace programů pro školy a nízkoprahová zařízení v sociálně vyloučených lokalitách

Realizace programů pro školy a nízkoprahová zařízení v sociálně vyloučených lokalitách v regionech bude ve 2. etapě v roce 2016 shodná s 1. etapou. Je plánována realizace minimálně 2-5 programů každým dislokovaným pracovištěm.

2. Dny zdraví v sociálně vyloučených lokalitách

Dny zdraví se uskuteční ve vybraných sociálně vyloučených lokalitách v r. 2016. Obsahem bude prevence kardiovaskulárních a nádorových onemocnění, prevence kouření, prevence zubního kazu, měření krevního tlaku, výživové poradenství a případně vyšetření hladiny cukru a cholesterolu v krvi. Témata budou vybrána ve spolupráci s neziskovými organizacemi, které v lokalitě působí a znají místní poměry. Dny zdraví budou realizovat vybraná dislokovaná pracoviště. Předpokládáme **realizaci celkem 6 Dnů zdraví**.

3. Networking - síťování kontaktů

Pro úspěšnou realizaci všech aktivit je nezbytná vzájemná spolupráce všech zúčastněných partnerů - dislokovaných pracovišť SZÚ, neziskových organizací (Člověk v tísni, DROM Brno, Vzájemné soužití Ostrava), základních a speciálních škol, sociálních pracovníků, státní správy (Agentura pro sociální začleňování) a samosprávy a dalších subjektů v sociálně vyloučených lokalitách. K prohloubení této spolupráce je plánováno uspořádání semináře a workshopů.

Seminář

V listopadu 2016 se uskuteční seminář *Podpora zdraví v sociálně vyloučených lokalitách*. Cílem semináře bude především výměna dobrých praxí, sdílení výsledků nových studií zdravotního stavu obyvatel vyloučených lokalit a problematika nerovností ve zdraví. Seminář bude určený pro pracovníky státní správy, neziskového sektoru, praktické lékaře a všechny, které tato témata zajímá.

Workshopy

Ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování se plánuje uspořádání workshopů k problematice podpory zdraví a prevence nemocí v sociálně vyloučených lokalitách pro pracovníky neziskových organizací, kteří přicházejí do přímého kontaktu s klienty např.

sociální pracovníky, pracovníky nízkoprahových zařízení, zdravotně sociální pomocníky. Plánuje se jeden workshop v každém regionu (podle dislokovaných pracovišť), celkem 6 workshopů. Podle zájmu se v některých lokalitách s větším počtem sociálně vyloučených lokalit (Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj) mohou workshopy opakovat.

4. Realizace soutěže pro školy a nízkoprahová zařízení - Je to i tvůj příběh: podpora pohybové aktivity dětí a mládeže v sociálně vyloučených lokalitách

Soutěž *Je to i tvůj příběh* je určena pro děti ze základních škol a nízkoprahových zařízení v sociálně vyloučených lokalitách. Snahou je podpořit děti pocházející z horších sociálních podmínek, aby začlenily pohyb do svého života. Děti si spolu s učiteli vyberou podle svých možností a zájmů pohybovou aktivitu, ve které uspořádají turnaj. Organizátoři pošlou popis turnaje (počet dětí, aktivit, datum atd.) do SZÚ, kde se registrují a budou jim předány odměny pro pořádání turnaje. Děti se aktivně zapojí i do organizace turnaje a budou mít možnost sdílet své příspěvky - fotky, videa a výsledky z turnajů na facebooku SZÚ. Nejlepší a nejoriginálnější příspěvky budou odměny. Bude navázána spolupráce s osobností z řad romských sportovců, aby děti měly možnost vidět pozitivní vzor a příklad, jak může sport ovlivnit i jejich život. Zapojí se okolo 3000 žáků.

5. S Jablíčkem do školy

Budoucí prvňáčci v sociálně vyloučených lokalitách obdrží ve spolupráci se školami svačínové boxy a zdravotně výchovné publikace (viz. publikace), které jim mají napomoci k úspěšnému startu do školní docházky. Vhodné složení školní svačiny má vliv na to, jak dítě ve škole prospívá a na pozornost dítěte. Akce navazuje na úspěšnou realizaci v roce 2015, kdy 700 prvňáčků v sociálně vyloučených lokalitách obdrželo na začátku školního roku svačínové boxy a zdravotně výchovné materiály.

Kontakt a informace

Program realizuje Státní zdravotní ústav, Centrum podpory veřejného zdraví

Šrobárova 48, 100 42 Praha

Kontakty: MUDr. Hana Janata, CSc.

vedoucí oddělení podpory zdraví, řešitelka projektu

tel. 267 08 29 69, e-mail: hana.janata@szu.cz

Kontakt pro objednání programů:

Bc. Eva Uličná, koordinace v krajích

tel. 267 08 25 01, 776 27 90 61, e-mail: eva.ulicna@szu.cz

<http://www.szu.cz/centrum-podpory-verejneho-zdravi-1>

<https://www.facebook.com/CentrumPodporyVerejnehoZdravi/>